

eigenwijsnext

dé complete
bron voor kunst & cultuur

korte verantwoording

Inhoudsopgave

	1. De essentie van EigenwijsNext	4
	1.1 Cultuureducatie	4
	1.2 Samenhang	5
	1.3 Theoretische basis en leerlijnen	6
	– Het creatieve proces	7
	– 21e-eeuwse vaardigheden	8
	1.4 De leraar basisonderwijs	8
	2. De verschillende disciplines in EigenwijsNext	10
	2.1 De inhoud	10
	2.2 Zoekfilter en planningstool	10
	– Eigenwijsnext en basisvaardigheden	10
	– Toegankelijke didactiek	11
	– De digitale mogelijkheden van EigenwijsNext	11
	3. Inhoudsbeschrijvingen	12
	3.1 Muziekwijs en Zingwijs: de kern van het vak	12
	3.2 Danswijs: de kern van het vak	15
	3.3 Dramawijs: de kern van het vak	17
	3.4 Beeldwijs: de kern van het vak	19

	4. Leerlijnen	21
4.1	Leerlijnen Muziek	21
	– Leerlijn Zingen	21
	– Leerlijn Luisteren	21
	– Leerlijn Spelen/muziek maken	21
	– Leerlijn Lezen en noteren/vastleggen	21
	– Leerlijn Bewegen	21
	– Leerlijn Componeren en improviseren	22
4.2	Leerlijn Dans	22
4.3	Leerlijn Drama	22
4.4	Leerlijn Beeldende vorming	22

	5. Bibliografie	23
---	------------------------	-----------

	Bijlagen SLO Leerlijnen	24
	SLO Leerlijn Muziek	25
	SLO Leerlijn Zingen	26
	SLO Leerlijn Luisteren	27
	SLO Leerlijn Bewegen	28
	SLO Leerlijn Lezen en noteren/vastleggen	29
	SLO Leerlijn Spelen/muziek maken	30
	SLO Leerlijn Componeren en improviseren	31
	SLO Leerlijn Dans	32
	SLO Leerlijn Drama	33
	SLO Leerlijn Beeldende vorming	34

1. De essentie van EigenwijsNext

EigenwijsNext is een digitale kunst- en cultuurmethode voor de basisschool en richt zich op de brede culturele ontwikkeling van kinderen van 4 t/m 12 jaar. De methode zoekt aansluiting bij de belevingswereld van kinderen, is sterk gericht op de professionele ondersteuning voor de groepsleraar en biedt voor zowel kinderen als leerkrachten aantrekkelijke werkvormen. EigenwijsNext wil onderwijskundig en pedagogisch 'up to date' zijn en vertaalt daarom recent wetenschappelijke inzichten naar de onderwijspraktijk.

Het programma is bedoeld voor kinderen. Dat betekent dat de vormgeving afgestemd is op deze doelgroep. Kleurgebruik, afbeeldingen, notenvoorbeelden, grafische notaties: het staat allemaal klaar om met de kinderen aan de slag te gaan.

De methode is gebaseerd op langlopende leerlijnen en de nieuwste methodische inzichten. Werkvormen, leerinhouden en didactische principes zijn jarenlang getoetst.

EigenwijsNext is dé bron voor kunst en cultuur in de klas.

1.1 Cultuureducatie

Muziek, dans, drama en beeldende kunst zijn essentiële onderdelen van cultuur. Het onderwijs in deze vakken moet herkenbaar zijn voor kinderen en tegelijkertijd hun horizon verbreden naar andere culturen. Digitale lesmethoden en het internet spelen hierbij een belangrijke rol.

EigenwijsNext draagt actief bij aan de culturele ontwikkeling van kinderen door hen te confronteren met en ontvankelijk te maken voor diverse cultuuruitingen. Cultuuronderwijs leert leerlingen te reflecteren op cultuur in het algemeen, op hun eigen cultuur en die van anderen, en stimuleert hun cultureel bewustzijn. EigenwijsNext verbindt alle kunstvormen en werkt op verschillende manieren aan de culturele vorming van kinderen.

1.2 Samenhang

Vakoverstijgend werken

De wens naar samenhang en integratie in het curriculum bestaat al lang. Het maakt onderwijs betekenisvol, bespaart tijd, voorkomt overladenheid en bevordert vakoverstijgende kennis en vaardigheden. Vakoverstijgend werken biedt ook mogelijkheid om diverse (basis)vaardigheden te koppelen aan de (les)thema's. Door culturele (les)inhouden te verbinden met de belevingswereld van kinderen en te zoeken naar betekenisvolle situaties, kunnen leraren eenvoudig verbanden leggen met andere activiteiten en vakken, waardoor samenhang in het onderwijs ontstaat.

Naast samenhang heeft elke discipline ook een ambachtelijke ontwikkeling zoals in de maat bewegen, een typetje/personage uitbeelden, met materiaal je fantasie vormgeven. In EigenwijsNext wordt deze ambachtelijke ontwikkeling van de kinderen geborgd in leerlijnen. Deze leerlijnen garanderen dat de relevante inhouden geregeld terugkomen in een oplopende complexiteit passend bij de verschillende leeftijdsgroepen.

Thematisch werken

Veel scholen kiezen voor een thematische benadering van het onderwijs, soms met doorbreking van bestaande leerlijnen binnen het leerjaar. Het is daarom belangrijk om aandacht te besteden aan een zorgvuldige afstemming van lessen binnen de gekozen thema's.

Een goede administratie is van groot belang. Scholen kunnen daarbij de nieuwe planningstool van het programma gebruiken. Hiermee kan de leerkracht lessen in een eigen volgorde plaatsen en vastleggen welke lessen zijn afgerond.

1.3 Theoretische basis en Leerlijnen

Een leerlijn is 'een beredeneerde opbouw van tussendoelen en inhouden naar een einddoel'. Leerlingen verwerven daarbinnen competenties (een combinatie van kennis, vaardigheden en attitudes).

De SLO ontwikkelde binnen het leerplankader kunstzinnige oriëntatie ook leerlijnen voor muziek, beeldend, dans en drama. Samen zorgen deze vier leerlijnen dat de leerlingen de competenties van kunst en cultuur verwerven. (zie www.kunstzinnigeorientatie.slo.nl).

De leerlijnen van de kunstzinnige vakdisciplines beschrijven op vier momenten (groep 1-2, 3-4, 5-6 en 7-8) wat een leerling, gemiddeld gezien, aan competenties verworven heeft.

(SLO- Leerplankader kunstzinnige oriëntatie, 12 september 2023).

In EigenwijsNext wordt de leerstof verdeeld over de verschillende leerjaren van de basisschool. Twee richtinggevende kaders daarbij zijn:

a. **Tule**. In dit document worden de kerndoelen uitgewerkt in tussendoelen en leerlijnen voor de vakgebieden beeldend, muziek, dans en drama.

<https://www.slo.nl/thema/meer/tule/>

b. **Leerplankader kunstzinnige oriëntatie**

<https://www.slo.nl/thema/vakspecifieke-thema/kunst-cultuur/leerplankader-kunstzinnige-orientatie/>.

Het leerplankader beschrijft in algemene zin hoe onderwerpen en thema's binnen het leergebied kunstzinnige oriëntatie gekozen kunnen worden. De kerndoelen voor dit leergebied zijn het uitgangspunt. De kunstzinnige vakdisciplines worden specifiek uitgewerkt.

Dit leerplankader gaat uit van competenties die leerlingen binnen het creatieve proces ontwikkelen voor muziek, dans, drama, beeldende kunst en cultureel erfgoed. Hierbij is het kader het creatieve proces, waarin het gaat over oriënteren, onderzoeken, uitvoeren, evalueren en reflecteren. Het verschil met de leerlijn kunstzinnige oriëntatie is dat die een opbouw van inhouden beschrijft en niet van competenties.

<https://www.slo.nl/thema/vakspecifieke-thema/kunst-cultuur/leerplankader-kunstzinnige-orientatie/>

In de benadering van EigenwijsNext komen veel gedachten van de afgelopen jaren terug, zoals Haanstra's waarschuwing dat kunstonderwijs authentiek moet zijn en zich moet richten op de belevingswereld van kinderen (Haanstra, 2011). Niet alleen de verworvenheden van de Russische leerpsychologen, dat een kind zich ontwikkelt in de relatie tot zijn (culturele) omgeving, zijn zichtbaar in deze benadering.

Ook de nieuwste inzichten vanuit de neuropsychologie sluiten aan bij onze integrale werkwijze, waarin professor Erik Scherder laat zien dat kunst- en cultuureducatie door middel van het stimuleren van creatieve processen de hersenen en ook de taalontwikkeling van kinderen in beweging zet (Erik Scherder 2023).

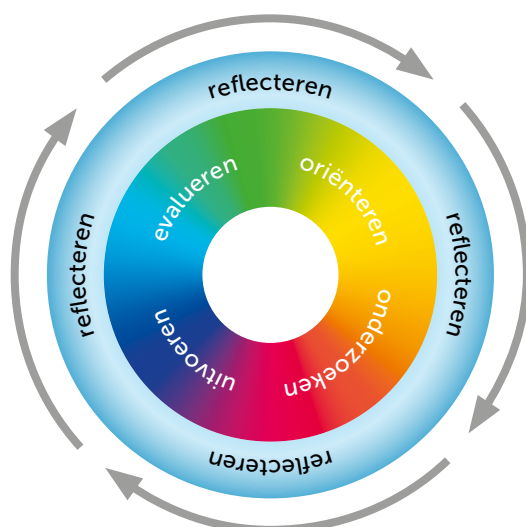
<https://www.youtube.com/watch?v=X2LGf4UbR5c>

Het creatieve proces

Vanwege het gestelde in de bovenstaande paragraaf staat in de lessen van EigenwijsNext het creatief proces centraal. Binnen een cultureel-kunstzinnige context stimuleren we de creatieve ontwikkeling van de kinderen. EigenwijsNext sluit aan bij het leerplankader van de SLO (2014). Hierin wordt het creatief proces onderverdeeld in vier fasen:

- oriëntatie
- onderzoek
- uitvoeren
- evalueren

Reflectie is daarbij voortdurend aanwezig. In EigenwijsNext zijn deze fasen altijd herkenbaar aanwezig.

In het tabblad 'Achtergronden' wordt verantwoording afgelegd hoe deze fasen in de les zijn gerealiseerd. In de hogere groepen staan deze fasen ook letterlijk in de verschillende tabbladen. In de lagere groepen is vaak gekozen voor een wat kindvriendelijke formulering.

Figuur 1

21e-eeuwse vaardigheden

Wat moeten kinderen nu leren om goed te kunnen functioneren in de samenleving van de 21e-eeuw? In het leerplankader voor kunstzinnige oriëntatie gaat bijzondere aandacht uit naar vaardigheden die leerlingen moeten beheersen om te kunnen functioneren in de huidige maatschappij en die als basis dienen voor het leven en werken in de kennissamenleving:

- **Creativiteit:** het bedenken van nieuwe ideeën en deze kunnen uitwerken en analyseren.
- **Kritisch denken:** het kunnen formuleren van een eigen, onderbouwde visie of mening.
- **Probleemoplosvaardigheden:** het (h)erkennen van een probleem en tot een plan kunnen komen om het probleem op te lossen.
- **Communiceren:** het effectief en efficiënt overbrengen en ontvangen van een boodschap.
- **Samenwerken:** het gezamenlijk realiseren van een doel en anderen daarbij kunnen aanvullen en ondersteunen.
- **Digitale geletterdheid:** het effectief, efficiënt en verantwoord gebruiken van ICT, waarbij digitale geletterdheid een combinatie is van basiskennis ICT, mediawijsheid en informatievaardigheden.
- **Sociale en culturele vaardigheden:** het effectief kunnen leren, werken en leven met mensen met verschillende etnische, culturele en sociale achtergronden.
- **Zelfregulering:** het kunnen realiseren van doelgericht en passend gedrag.

1.4 De leraar basisonderwijs

Leraren basisonderwijs staan voor een uitdagende taak: ze moeten zorgen voor de culturele ontwikkeling van kinderen en rekening houden met hun culturele omgeving. Dit vereist verschillende competenties, waaronder een conceptuele visie op cultuuronderwijs, ambachtelijke en didactische vaardigheden, kennis van leerplannen en leerlijnen, en goede communicatieve en organisatorische eigenschappen.

EigenwijsNext ondersteunt leraren met verantwoord digitaal onderwijsmateriaal dat uitdagende muzikale, dramatische, dansante en beeldende werkvormen mogelijk maakt. De lessen zijn aantrekkelijk vormgegeven, sluiten aan bij de interesses van de kinderen en zijn gericht op hun culturele ontwikkeling.

De leerkracht is een co-creator in het onderwijsproces, waarbij het lesmateriaal van EigenwijsNext behulpzaam is. Het programma vereist interactie tussen kinderen, leerkracht en lesmateriaal. De leerkracht presenteert, organiseert, faciliteert, beoordeelt en motiveert. EigenwijsNext kiest voor deze benadering omdat er zo ruimte blijft voor afstemming op de behoefte van de klas, inhoudelijke differentiatie, uitstapjes naar de actualiteit en koppeling naar andere vakgebieden.

2. De verschillende disciplines in EigenwijsNext

2.1 De inhoud

EigenwijsNext bestaat uit 4 onderdelen

- Muziek:
 - Zingwijs ca. 480 liedjes
 - Muziekwijs: ca. 144 lessen
- Danswijs: 40 lessen
- Dramawijs: 40 lessen
- Beeldwijs: ca. 230 lessen

Alle materialen zijn in langdurige samenwerking met leraren basisonderwijs, vakleerkrachten en Pabo-docenten ontwikkeld. Dat heeft geleid tot een breed landelijk draagvlak voor de inhoud en didactische concepten. De ontwikkelaars hebben zich gericht op een betekenisvolle en eigentijdse methodiek voor de brede kunstzinnige ontwikkeling van kinderen.

2.2 Zoekfilter en planningstool

EigenwijsNext maakt het werken in samenhang, vakoverstijgend en thematisch werken mede mogelijk door het gebruik van het zoekfilter en de planningstool via de schoolpagina. De leraar kan daar door alle onderdelen van EigenwijsNext gericht zoeken naar kunstzinnige invullingen en materialen voor de gewenste thema's en deze plannen in een weekrooster.

EigenwijsNext en basisvaardigheden

Vanaf 2025 zal EigenwijsNext bestaande en nieuwe lessen verrijken met betrekking tot basisvaardigheden zoals taal, rekenen-wiskunde, digitale geletterdheid en burgerschap. Deze verrijkingen omvatten tips voor extern lesmateriaal, verdiepende (pdf-)uitbreidingen en inhoudelijke aanpassingen die explicietere werkvormen introduceren om bij te dragen aan onderwijsdoelen voor basisvaardigheden.

Toegankelijke didactiek

De interactieve lessen zijn ontworpen voor digibordgebruik, toegankelijk voor elke leraar. Stapsgewijs wordt de groep door de les geleid. De leerlingen nemen actief deel, de leraar organiseert, presenteert en stimuleert. Werkbladen en andere materialen zijn uit te printen of te presenteren op het digitale schoolbord. De lessen duren 30 tot 45 minuten en kunnen dienen als basis voor weekthema's, projecten of herhalingen gedurende de week. De leerkracht kan kiezen welke onderdelen van de les in de klas worden behandeld. Bijna alle lessen bevatten extra's of verdiepingen die later kunnen worden toegepast.

De digitale mogelijkheden van EigenwijsNext.

Het programma maakt gebruik van verschillende interactieve digitale tools:

1. Open vragen waarbij de antwoorden verborgen blijven
2. Schuifmogelijkheden met afbeeldingen
3. Goed/foutvragen
4. Directe links naar YouTube-fragmenten
5. Snelle toegang tot honderden luistervoorbeelden en voorgezongen liedjes.
6. Meespeelpartituren en aanleeranimaties
7. Dansvideo's
8. Informatieve video's

De digitale leeromgeving mag niet ten koste gaan van de ambachtelijke vaardigheden zoals het spelen op instrumenten, het zingen van liedjes, ontwerpen, spelen, dansen, zelf tekenen en schilderen en samenwerken binnen groepen. De aansturing van deze werkvormen en activiteiten kan echter uitstekend geschieden vanuit een digitale leeromgeving.

3. Inhoudsbeschrijvingen

Ga direct naar:

- [3.1 Muziekwijs en Zingwijs >](#)
- [3.2 Danswijs >](#)
- [3.3 Dramawijs >](#)
- [3.4 Beeldwijs >](#)

3.1 Muziekwijs en Zingwijs: de kern van het vak

Kinderen zijn op allerlei manieren met muziek bezig, in kleinere of grotere groepen. Ze maken muziek, ze bedenken muziek (componeren en improviseren), door te zingen en te spelen. Ze luisteren naar bestaande of zelfgemaakte muziek en bewegen erop, ze maken kennis met diverse vormen van muzieknotatie en noteren hun eigen muziek. Al doende ontwikkelen zij hun muzikale vaardigheden: ze leren hun (zang)stem goed te gebruiken, ontwikkelen hun gehoor, werken aan (motorische) spelvaardigheden. Ook hun maat- en ritmegevoel en kennis over muziek wordt vergroot.

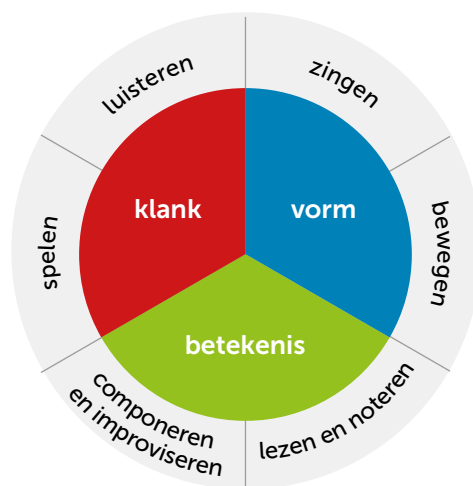
The screenshot shows the 'muziekwijs' section of the EigenwijsNext website. The header includes the logo, the title 'muziekwijs', and links for 'beheer' and 'log uit'. Below the header is a search bar with the placeholder text 'zoek op trefwoord, titel of beginregel' and a 'zoeken' button. The main content area displays 'Er zijn 22 van de 164 lessen gevonden' and a 'Datum' dropdown menu. Two lesson cards are visible: 'Me Gustas' (muziekwijs 7-01) and 'Lekker Eigenwijs!' (muziekwijs 7-02). The 'Me Gustas' card includes the domains 'zingen, spelen, luisteren, lezen en noteren, componeren/improviseren' and the song title 'Me gustas'. The 'Lekker Eigenwijs!' card includes the domains 'zingen, spelen, luisteren' and the song title 'Lekker eigenwijs!'. A sidebar on the left lists groups from 'groep 1' to 'groep 8'.

Kinderen vertonen 'muzikaal gedrag'. Daardoor leren ze om te gaan met de inhoud van muziek: klank, vorm en betekenis.

Opvattingen over de inhoud van het muziekonderwijs en de specifieke manier waarop kinderen met muziek bezig kunnen zijn, zijn verwoord in het Klank-Vorm-Betekenismodel. In dit model komt de inhoud van het onderwijs en de manier waarop kinderen met muziek bezig kunnen zijn bij elkaar.

In de muzieklessen komen deze KVB-aspecten aan bod binnen de muzikale activiteiten ofwel domeinen:

- zingen
- luisteren
- spelen
- lezen en noteren
- bewegen
- componeren en improviseren

Figuur 2
KVB-model, basis voor de didactiek van het muziekonderwijs

Naast het ontwikkelen van deze domeinen, leren kinderen over muziek als onderdeel van (onze) cultuur. Overall om ons heen klinkt muziek. Door muziekonderwijs maken de kinderen kennis met de rol en plaats van muziek in de wereld om hen heen. Ze leren verschillende stijlen en genres kennen en muziek uit andere tijden en van andere culturen. Ze leren wat muziek voor mensen kan betekenen en ontdekken ook wat het voor hen zelf betekent. Het specifieke van de kunstdiscipline muziek is dat je muziek alleen kunt horen - en niet zien. Hierdoor doet muziekonderwijs een groot beroep op het concentratie- en luisterend vermogen van kinderen.

Typerend voor muziek(-onderwijs) is dat kinderen, naast het muziek bedenken, uitvoeren en noteren, voor een groot deel in de muziekles bezig zijn met reproductie: de kinderen zingen bestaande liederen of spelen bestaande liedbegeleidingen en speelstukken. Dit in tegenstelling tot kunstvakken als beeldende vorming of drama waarbij kinderen voornamelijk zelf scheppend bezig zijn. Bij het reproducerend muziek maken, tenslotte, speelt in het kader van de

vaardigheidsontwikkeling het herhalen, oefenen en verbeteren een grote rol: kinderen willen merken dat ze zingend, spelend of bewegend vooruitgaan en een ontwikkeling doormaken. (Bron: SLO leerplankader 2019).

EigenwijsNext bevat twee onderdelen muziek: Zingwijs en Muziekwijs.

Zingwijs: De verzameling liedjes in Zingwijs bevat een breed samengesteld liedrepertoire: traditioneel en nieuw, uit verschillende culturen, uit verschillende taalgebieden, in diverse stijlen. De liedjes worden voorgezongen. Bij elk lied is ook een karaoke-versie en een langzame versie beschikbaar. Bij veel liedjes is de aanleerprocedure beschreven en zijn extra's zoals spelvormen, video's en begeleidingen toegevoegd. Zingwijs bevat honderd Engelstalige liedjes, rond de thema's van Engels-in-het-basisonderwijs (Eibo): op straat, tellen, dieren enzovoort. Ze zijn daarom uitstekend bruikbaar bij het vak Engels op de basisschool.

Muziekwijs bevat 140+ digitale muzieklessen voor alle groepen van de basisschool.

The screenshot shows the EigenwijsNext website interface. At the top left is the logo. The main header includes the text 'zingwijs' and navigation links for 'beheer', 'log uit', and 'mijn eigenwijsnext'. A search bar contains the text 'zoek op trefwoord, titel of beginregel' and a 'zoeken' button. Below the search bar, it states 'Er zijn 89 van de 506 liedjes gevonden'. A 'Datum' dropdown menu is visible. A horizontal menu shows the alphabet 'A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z #'. Two song cards are displayed: 'Als ik bouw' with lyrics 'In onze straat, daar zijn ze bezig. Ze bouwen huizen verderop. Ben benieuwd wie daar gaan wonen. Dat levert vast weer vriendjes op.' and 'De ruimte' with lyrics 'Met mijn telescoop kijk ik elke avond naar stand van de maan. Want ik droom en hoop, ooit een keer op reis naar de planeten te gaan.' Both cards are labeled 'zingwijs' and 'groep 5|6'. A sidebar on the left lists categories: 'peuters', 'groep 1|2', 'groep 3|4', 'groep 5|6', and 'groep 7|8'.

3.2 Danswijs: de kern van het vak

(Bron: SLO Kunstzinnige Oriëntatie 2019)

Dans sluit aan bij de natuurlijke bewegingsdrang van leerlingen, bij hun verbeeldingskracht en bij hun behoefte aan bewegen, fantaseren, ontdekken, creëren, experimenteren, ordenen en het leren beheersen van hun lichaam. Door dans leren leerlingen over zichzelf, de ander en hun omgeving. Ze ontwikkelen nieuwe en eigen dansbewegingen of leren bestaande dansbewegingen toepassen.

Dans kan plaatsvinden binnen drie contexten:

- een artistieke (dans als kunstvorm, gecommuniceerd met een publiek);
- een sociale (draait om het gezelschap waarmee je danst, bijvoorbeeld volksdans);
- een educatieve (om er van, over en door te leren, dans als beweging én als cultuur).

The screenshot shows the 'danswijs' website interface. At the top right, there are buttons for 'beheer' and 'log uit', and a link for 'mijn eigenwijsnext'. Below this is a search bar with the placeholder text 'zoek op trefwoord, titel of beginregel' and a 'zoeken' button. The main content area displays 'Er zijn 5 van de 41 lessen gevonden' and a 'Datum' dropdown menu. On the left, there is a sidebar with a list of groups from 'groep 1' to 'groep 8'. The main content area shows two lesson cards. The first card is titled 'Trommeldans' and features a photo of a child in traditional African attire. The text below the photo reads: 'Danselementen: ruimte. Weet jij hoe mensen in Afrika dansen? Een les over Afrikaanse danssoorten. De kinderen leren typische dansbewegingen en een paar basispassen. Ze maken zelf een geïmproviseerde dans.' The second card is titled 'Leven op Mars' and features a photo of a child in a space suit. The text below the photo reads: 'Danselementen: tijd, kracht. Vlieg mee in de raket en doe een dans op Mars. Ontdek met de kinderen hoe het is om te wonen op Mars. Ze ontwerpen een dans op een zelfverzonnen planeet met een nieuwe lichaamstaal.'

Het vakgebied dans geeft leerlingen de gelegenheid om dans te ontdekken, te creëren, hun verbeelding en fantasie vorm te geven, en dat te presenteren. Bij dansonderwijs leert de leerling thema's uit het dagelijks leven te verbeelden zoals: vrienden, actualiteiten, verhalen en gedichten, natuur en seizoenen. De leerling krijgt ook inzicht door te reflecteren op (eigen) dans.

Vanuit **materie**, het lichaam, leren leerlingen zelf te dansen doordat ze de bewegings- en uitdrukingsmogelijkheden van het lichaam ontdekken (coördinatie, spierbeheersing, oriëntatie in de ruimte, verfijning en nuanceren van eigen

bewegingen). Leerlingen leren hun lichaam als instrument te gebruiken. Ze leren ordening aan te brengen tijdens het dansen. Ze leren de danselementen ruimte, tijd en kracht in te zetten. Deze elementen leren ze in een vorm te zetten. Leerlingen werken daarbij met vormgevingselementen zoals **herhaling, contrast, articulatie en frasering**. Gaandeweg leren kinderen betekenis (zoals het verhaal of de functie) te ontlenen aan dansen of aan (eigen) dansen toe te voegen. Vanuit betekenis leert een leerling een persoonlijke verbinding te maken met een onderwerp of thema van dansen en bewegen, waardoor zijn dans zeggingskracht krijgt.

Onderdelen

Bewegingskwaliteiten	De functie van bewegingen wordt bepaald door op een bepaalde manier gebruik te maken van tijd, kracht en ruimte.
Articulatie	Een bewegingskwaliteit waarbij leerlingen tijd, ruimte en kracht op een uitgesproken manier kunnen vormgeven in dans.
Contrast	Een bewegingskwaliteit waarbij leerlingen tijd, ruimte en kracht op een contrasterende manier kunnen vormgeven in dans.
Tijd	Hierbij gaat het over de duur (korte of langere tijd), het tempo (snel of langzaam), het ritme (regelmatig of onregelmatig) en de frasering (begin, verloop en eind van dans).
Ruimte	Het gaat hier over de verschillende richtingen (bijvoorbeeld voor, achter, links, rechts, diagonaal, in cirkels of patronen) en verschillende lagen (hoog – op de tenen-, midden – op de knieën- of laag – kruipend, liggend, rollend-) waarin leerlingen dansen.
Kracht	Hierbij gaat het over de manier van beweging zoals coördinatie, spierbeheersing (spanning en ontspanning), zwaar of licht bewegen.

3.3 Dramawijs: de kern van het vak

(Bron: SLO; Leerplankader Kunstzinnige Oriëntatie 2019)

Drama sluit aan bij de natuurlijke behoefte van leerlingen om spelenderwijs en nieuwsgierig de wereld om zich heen te ontdekken. Bij drama gaat het met name om het 'doen alsof' en dit loopt als een rode draad door de lessen van groep 1 t/m 8. Leerlingen doen alsof ze iemand anders zijn (wie of wat). Ze doen alsof ze op een andere plek zijn (waar). Daarbij spelen ze wanneer allerlei gebeurtenissen plaatsvinden en waarom. Leerlingen experimenteren met rollen en gebeurtenissen uit hun (directe) omgeving, binnen een theatrale werkelijkheid. Naast realistische situaties spelen leerlingen ook niet-realistische situaties (zoals sprookjes, zelfverzonnen verhalen). Leerlingen leren hierdoor het verschil te zien tussen de theatrale werkelijkheid (de verbeelding) en de dagelijkse werkelijkheid.

The screenshot shows the 'dramawijs' website interface. At the top right, there are buttons for 'beheer' and 'log uit', and a link for 'mijn eigenwijsnext'. Below this is a search bar with the placeholder text 'zoek op trefwoord, titel of beginregel' and a 'zoeken' button. The main content area displays 'Er zijn 5 van de 47 lessen gevonden' and a 'Datum' dropdown menu. On the left side, there is a vertical list of groups from 'groep 1' to 'groep 8'. Two lesson cards are visible: 'Mijn lievelingsknuffel' (dramawijs 1-01) and 'Het regent, het regent' (dramawijs 1-02). Each card includes a title, work forms, and a brief description of the activity.

Door drama leren de leerlingen van en over zichzelf, de ander en hun omgeving. Drama doet daarmee een beroep op sociale en culturele vaardigheden. Het ontwikkelen van spelvaardigheden en theatraliteit in dramalessen gaat samen met de ontwikkeling van vaardigheden, zoals samenwerken, inlevingsvermogen, wederzijds respect, creativiteit en zelfvertrouwen. Sociaal-emotionele vaardigheden zijn enerzijds een voorwaarde voor drama omdat hier een beroep wordt gedaan op samenwerking, respect voor inbreng van anderen en het omgaan met emoties van de anderen en de uiting daarvan in een kunstzinnig product. Anderzijds worden deze juist ontwikkeld door regelmatig drama te beoefenen.

Drama kan plaatsvinden binnen drie contexten:

- een artistieke (drama als kunstvorm, gecommuniceerd met een publiek);
- een sociale (draait om de groep waarmee je samenwerkt);
- en een educatieve (om er van, over en door te leren, drama als 'doen alsof' én als cultuur).

Binnen deze kunstzinnige vakdiscipline is het lichaam het instrument. Via fysiek, (non-)verbaal spel én stemgebruik spelen leerlingen een rol. Ze onderzoeken, maken keuzes, presenteren aan anderen en reflecteren op hun eigen spel en dat van anderen. Bij drama gaan leerlingen thema's uitbeelden en (na-)spelen, zoals onderwerpen uit het dagelijkse leven, vrienden, actualiteiten, verhalen en gedichten, natuur en seizoenen. Hierdoor leren leerlingen zich beter te uiten en te presenteren.

3.4 Beeldwijs: de kern van het vak

(Bron: SLO; Leerplankader Kunstzinnige Oriëntatie 2019)

Bij beeldend onderwijs zijn leerlingen bezig met beelden en hun betekenis. Dat doen ze door zelf beeldend werk te maken, maar ook door er samen naar te kijken en er over te praten. Allerlei beeldende producten uit de omgeving komen daarbij aan bod: mode, foto's, schilderijen, games, illustratie, architectuur, etc. Leerlingen leren dat beelden een eigen taal spreken. Door de 'bril van beeldend onderwijs' ervaren zij wat beelden kunnen uitdrukken. Maar bovenal leren ze over zichzelf; hoe ze hun waarnemingen, hun ervaringen, hun gevoelens, hun gedachten, hun fantasieën en hun ideeën in beelden kunnen vormgeven. Ze leren beeldende mogelijkheden van diverse materialen / technieken te onderzoeken en ontdekken dat zij beeldaspecten bewust kunnen hanteren om hun ideeën vorm te geven. Daarbij leren leerlingen de drie componenten die de basis vormen voor beeldend vormgeven op elkaar te betrekken: betekenis-vorm-materie.

- **Betekenis:** datgene wat het beeld uitdrukt. Het gaat zowel om de betekenis die de maker wil uitdrukken, als de betekenis die de beschouwer aan het beeld geeft. Leerlingen ontdekken dat die twee niet altijd overeen hoeven te komen.
- **Vorm:** de visuele aspecten die het beeld bepalen. Leerlingen leren hoe zij beeldaspecten als kleur, ruimte, textuur, compositie en vorm(soorten) kunnen hanteren om de zeggingskracht van hun beeld zo groot mogelijk te maken.
- **Materie:** de materialen waarvan of waarmee het beeld is gemaakt. Leerlingen maken bij het beeldend vormgeven gebruik van de beeldende mogelijkheden van teken- en schildermaterialen, plastische materialen, materialen om ruimtelijk constructief te werken en virtuele materialen. Tegelijk leren ze welke gereedschappen en technieken geschikt zijn om deze materialen te bewerken.

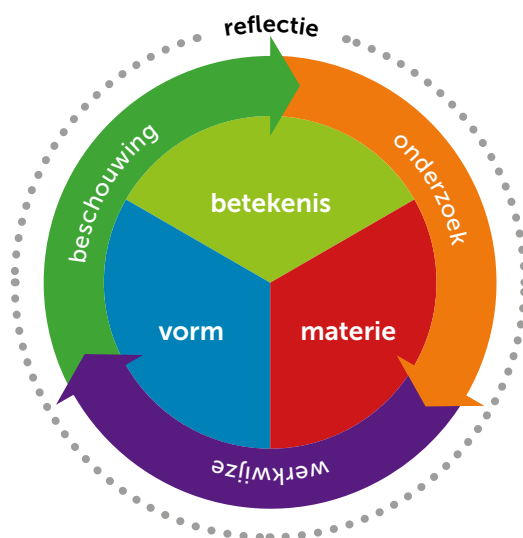
The screenshot shows the EigenwijsNext website interface. At the top right, there are buttons for 'beheer' and 'log uit', and a link for 'mijn eigenwijsnext'. A search bar contains the text 'zoek op trefwoord, titel of beginregel' and a 'zoeken' button. Below the search bar, it states 'Er zijn 46 van de 286 lessen gevonden'. A sidebar on the left lists groups from 'groep 1|2' to 'groep 8'. Two lesson cards are visible:

- Alle gekheid op een kleedje**
Techniek: construeren/verbinden
Materialen: papier en karton (3D)
In deze les praten de kinderen over de vrijmarkt op Koningsdag. Ze tekenen hun eigen kleedje en de spullen die ze met Koningsdag willen verkopen. Die spullen plakken ze met plakstrookjes op een aantrekkelijk ge...
- Besneeuwde bomen**
Techniek: collage
Materialen: papier en karton
De kinderen vertellen waaraan je allemaal kunt zien dat het winter is. Vervolgens maken ze hun eigen winterbos door een strook papier te vouwen, een boom uit te knippen en de opgevouwen strook op te plakken. To...

Beeldend onderwijs omvat zowel het maken als het beschouwen van beelden. Reflecteren speelt bij het maken en bij het beschouwen van beelden een centrale rol. Reflectievragen helpen kinderen meer bewust naar beelden te kijken zoals: Wat vind ik ervan? Wat doet het me? Hoe komt dat? Overwegen, keuzes maken, beoordelen, mening geven en beargumenteren zijn aspecten van reflecteren en maken onderdeel uit van elk vormgevingsproces.

Dit alles wordt visueel gemaakt in het BVM model, wat de basis is voor de didactiek van het beeldend onderwijs.

Figuur 3
BVM model, basis voor de didactiek van het beeldend onderwijs

<https://vakverdiepingkunsteducatie.weebly.com/didactieken-en-vernieuwingen.html>

Het specifieke van beeldend onderwijs is dat het altijd gaat om beelden en objecten met visuele en/of tactiele kwaliteiten. Typisch voor de beeldende vakken is dat leerlingen hun eigen beelden creëren in de vorm van tekeningen, schilderijen, foto's, filmpjes, plastieken, textiele werken, bouwwerken en andere objecten met een gebruiksfunctie. Beeldende vormgeving en beeldende kunst gebruiken ze daarbij als inspiratiebron.

Naast het zelf vormgeven van beelden beschouwen leerlingen beelden in de wereld om hen heen. Ze leren over beeldende vormgeving en beeldende kunst in heden en verleden, hier en in andere werelddelen. Ze verdiepen zich in hun eigen beeldcultuur en hedendaagse kunst, en in kunstgeschiedenis en cultureel erfgoed. Daarbij gaat het om ervaren en beleven als ook om het ontwikkelen van kennis en waardering.

4. Leerlijnen

Per vakgebied zijn via de linkjes de leerlijnen te openen.
Voor muziek zijn de leerlijnen per domein uitgesplitst.

4.1 Leerlijnen Muziek

Leerlijn Muziek

In Muziekwijs zijn de lesonderwerpen en thema's 'betekenisvol' voor de kinderen.
[Klik hier](#) voor een globale omschrijving voor de groepen 1/2, 3/4, 5/6 en 7/8.

Leerlijn Zingen

In Muziekwijs en Zingwijs zijn de liederen op basis van inhoudelijke criteria verdeeld over de verschillende groepen. Natuurlijk is de tekst belangrijk maar ook muzikale componenten spelen een rol: toonomvang, complexiteit enz.
[Klik hier](#) voor de leerlijn/opbouw voor de groepen 1/2, 3/4, 5/6 en 7/8.

Leerlijn Luisteren

In de loop der jaren luisteren kinderen naar langere, complexere muziek uit verschillende stijlperiodes en culturen.
[Klik hier](#) voor de leerlijn/opbouw voor de groepen 1/2, 3/4, 5/6 en 7/8.

Leerlijn Spelen/muziek maken

Kleuters spelen de maat mee, en in groep 8 spelen de kinderen eenvoudige begeleidingen bij hun liedjes.
[Klik hier](#) voor de leerlijn/opbouw voor de groepen 1/2, 3/4, 5/6 en 7/8.

Leerlijn Lezen en noteren/vastleggen

Grafische notatie en het traditionele notenschrift helpen mee om 'grip' te krijgen op muziek. Het gaat meer om het kunnen volgen van de notatie dan het kunnen verklanken van het notenschrift.
[Klik hier](#) voor de leerlijn/opbouw voor de groepen 1/2, 3/4, 5/6 en 7/8.

Leerlijn Bewegen

Bij het bewegen op muziek gaat het vooral om met bewegingen te laten zien dat je de klank, vorm en/of betekenisaspecten van de muziek echt hoort.

[Klik hier](#) voor de leerlijn/opbouw voor de groepen 1/2, 3/4, 5/6 en 7/8.

Leerlijn Componeren en improviseren

Muziek op de basisschool heeft een sterk reproductief karakter: kinderen maken muziek die door anderen is bedacht. In dit domein gaat het echter vooral om het 'ontwerpen' van muziek: zelf iets bedenken. In dit productieve deel van het muziekonderwijs komt het creatieve aspect veel meer tot haar recht.

[Klik hier](#) voor de leerlijn/opbouw voor de groepen 1/2, 3/4, 5/6 en 7/8.

4.2 Leerlijn Dans

In Danswijs zijn de lesonderwerpen en thema's 'betekenisvol' voor de kinderen.

De kinderen leren de danselementen *tijd*, *kracht* en *ruimte* te gebruiken in allerlei dansvormen, dansexpressie en kinderdans.

[Klik hier](#) voor een globale omschrijving voor de groepen 1/2, 3/4, 5/6 en 7/8.

4.3 Leerlijn Drama

In Dramawijs zijn de lesonderwerpen en thema's 'betekenisvol' voor de kinderen.

De kinderen leren in allerlei voor hen betekenisvolle situaties met gebruik van diverse spelelementen zich in woord en gebaar uit te drukken.

[Klik hier](#) voor een globale omschrijving voor de groepen 1/2, 3/4, 5/6 en 7/8.

4.4 Leerlijn Beeldende vorming

In Beeldwijs zijn de lesonderwerpen en thema's 'betekenisvol' voor de kinderen.

Ze leren in betekenisvolle onderwerpen en thema's met diverse materialen en technieken visueel vorm te geven aan hun ideeën.

[Klik hier](#) voor een globale omschrijving voor de groepen 1/2, 3/4, 5/6 en 7/8.

5. Bibliografie

- Elliott, D. (1995). *Music Matters. A New philosophy of Music Education*. New York: Oxford University Press.
- Gardner, H. (2004). *Frames of mind. The theory of Multiple Intelligences*. New York: Basic Books.
- Haanstra, F. (2011). *Authentieke kunsteducatie: een stand van zaken*. Cultuur + Educatie nr 31.
- Haverkort, F., Lei, R. v.d., & Noordam, L. (2007). *Moet je doen muziek*. Utrecht: ThiemeMeulenhoff.
- Heusden, B. v. (2010). *Cultuur in de Spiegel, naar een doorlopende leerlijn cultuuronderwijs*. Groningen: RUG - SLO.
- Hoogenes, M. & Knols, V. (2024). *Muziek Meester!* Amersfoort: ThiemeMeulenhoff
- Honing, H. (2009). *Iedereen is muzikaal*. Amsterdam: Nieuw Amsterdam.
- Jaschke, A. C. *Muziek en brein*. De effecten van muziek op kernfuncties van je hersenen. *De Pyramide*, 67 (5), p. 4-9.
- Lei, R. v.d., Haverkort, F., & Noordam, L. (2015). *Muziek Meester!* Amersfoort: ThiemeMeulenhoff.
- Raad voor Cultuur (2014). *De Cultuurverkenning*. Den Haag: Raad voor Cultuur.
- Scherder, E. (2015). *Het brein en muziek*. Opgehaald van <https://www.youtube.com/watch?v=o7Wg6py2U1I>
- SLO, landelijk expertisecentrum voor het curriculum. *Tule (Tussendoelen en leerlijnen)*, versie 20 april 2021, opgenomen in versie 5 september 2023 (<https://www.slo.nl/thema/meer/tule/kunstzinnige-orientatie/kerndoel-54/>).
- SLO, landelijk expertisecentrum voor het curriculum. *Leerplankader kunstzinnige oriëntatie* (www.slo.nl/thema/vakspecifieke-thema/kunst-cultuur/leerplankader-kunstzinnige-orientatie/).

Bijlagen | SLO leerlijnen

SLO Leerlijn Muziek

Betekenisvolle onderwerpen en thema's

Groep 1 en 2	Groep 3 en 4	Groep 5 en 6	Groep 7 en 8
<p>Inhoud groep 1 en 2 Muzikale verkenning van onderwerpen uit de directe omgeving van de kleuters. Bijvoorbeeld: de omgeving (in de klas, in het huis), knuffels, beren, optocht, muziek in de straat, het weer, kabouters en reuzen, sprookjes, feesten, het verkeer, Sinterklaas en Kerst, dieren, seizoenen. Deze onderwerpen worden zingend, spelend, bewegend en luisterend verkend.</p>	<p>Inhoud groep 3 en 4 Muzikale verkenning van onderwerpen uit de ruimere omgeving van de kinderen. Onderwerpen uit groep 1 en 2 komen soms weer aan de orde op een hoger niveau. Nieuwe onderwerpen zijn bijvoorbeeld: onze wijk of in het dorp, de fanfare, heksen en tovenaars, fantasie, dieren, op reis met de trein, avonturen, drummen. Deze onderwerpen worden zingend, spelend, bewegend, noterend en luisterend verkend.</p>	<p>Inhoud groep 5 en 6 Muzikale verkenning van onderwerpen uit de veranderende belangstellings-wereld van de kinderen. Onderwerpen uit de vorige groepen komen weer aan de orde, maar de kinderen ervaren veel nieuwe elementen waar muziek een specifieke rol vervult: verre landen, feesten, muziek uit verre landen, kleding, cowboys, kermis, ridders en jonkvrouwen, varen, insecten, ruzie, markt. Deze onderwerpen worden zingend, spelend, bewegend, noterend en luisterend verkend.</p>	<p>Inhoud groep 7 en 8 Muziek is voor kinderen alom tegenwoordig. Via de media komen ze met veel verschillende soorten muziek in aanraking. Muziek op school sluit daarbij aan, maar geeft ook een verdieping in de muzikale beleving van de kinderen. Onderwerpen uit de lagere groepen komen vaak weer aan de orde, maar ook nieuwe muziekthema's als carnaval, de eindmusical, filmmuziek, ringtones, rap en liefde, oorlog en vrede, morgen en avond, verdriet, muziek op de computer, SMS-en / ringtones, natuur en milieu, liefde. Deze onderwerpen worden zingend, spelend, bewegend, noterend en luisterend verkend.</p>

SLO Leerlijn Zingen

Groep 1 en 2	Groep 3 en 4	Groep 5 en 6	Groep 7 en 8
eenstemmige, korte en ritmisch eenvoudige liedjes, verbonden met het thema of onderwerp	eenstemmige, korte en ritmisch eenvoudige liedjes, verbonden met het thema of onderwerp	eenstemmige en meerstemmige liederen (canons), couplet-refrein liederen die verbonden worden met het thema of onderwerp	eenstemmige en meerstemmige liederen (canons), couplet-refrein liederen, liederen die om een langere adem vragen en die verbonden worden met het thema of onderwerp
liedjes in het toongebied d' - b'	liedjes in het toongebied c' - c''	liedjes in het toongebied c' - d''	liedjes in het toongebied a - f''
eenvoudige structuren met veel herhalingen in de tekst en de melodie	verschillende maatsoorten	afkomstig uit de eigen en andere culturen	afkomstig uit de eigen maar ook uit andere culturen, taalgebieden en muzikale stijlen
	eenvoudige structuren met herhalingen en afwisselingen in de tekst en de melodie	ritmisch gecompliceerder en muzikaal uitdagender	ritmisch gecompliceerder en muzikaal uitdagender
	gezongen met begeleiding van een 'meezing Cd'	complexere structuren met herhalingen, contrasten en variaties in tekst en melodie	langere, complexe structuren met herhalingen, contrasten en variaties in tekst en melodie
	aandacht voor articulatie en zuiverheid	gezongen met begeleiding van een 'meezing Cd'	gezongen met begeleiding van een 'meezing Cd'
		aandacht voor articulatie en zuiverheid	aandacht voor articulatie, dynamische verschillen, zuiverheid en voordracht

SLO Leerlijn Luisteren

Groep 1 en 2	Groep 3 en 4	Groep 5 en 6	Groep 7 en 8
Muziek afkomstig uit verschillende stijlperiodes en culturen	Muziek, afkomstig uit verschillende stijlperiodes en culturen, in wisselende fragmenten (tot twee minuten), verbonden met het thema of onderwerp	Muziek, afkomstig uit verschillende stijlperiodes en culturen, in korte maar ook langere fragmenten (twee à drie minuten), verbonden met het thema of onderwerp	Muziek, afkomstig uit verschillende stijlperiodes en culturen; in langere fragmenten (tot circa vier minuten), verbonden met het thema of onderwerp
De muziek is eenduidig en duidelijk van karakter	De muziek is eenduidig en duidelijk van karakter	De muziek kent meerdere betekenissen of ontwikkelingen	De muziek draagt meerdere betekenissen en/of ontwikkelingen in zich
De muziek is helder en eenvoudig van structuur	De muziek draagt meerdere betekenissen	Naast vormprincipes (herhaling, contrast en variatie) komen ook vormeenheden (motief, thema, muzikale zinnen) aan de orde	Naast vormprincipes (herhaling, contrast en variatie) komen ook vormeenheden (motief, thema, muzikale zinnen) en compositievormen (zoals canon, rondo en variatievormen) aan de orde
	De muziek is helder en eenvoudig van structuur		
	De muziek kent meerdere herhalingen en afwisselingen		

SLO Leerlijn Spelen/muziek maken

Groep 1 en 2	Groep 3 en 4	Groep 5 en 6	Groep 7 en 8
De maat spelen bij liedjes	De maat en het ritme spelen bij liedjes	De maat, het ritme en eenvoudige ritmische patronen spelen bij liedjes	De maat, het ritme en eenvoudige ritmische patronen spelen bij liedjes ook als voorspel, naspel en begeleiding
	Speelstukjes met herhalingen en contrasten uitvoeren	Speelstukjes spelen met: <ul style="list-style-type: none"> • vormprincipes (herhalingen, contrasten) • vormeenheden (motieven, thema's, muzikale zinnen) • vormtechnieken (echo, imitatie, ostinaat) 	Speelstukjes spelen met: <ul style="list-style-type: none"> • vormprincipes (herhalingen, contrasten) • vormeenheden (motieven, thema's, muzikale zinnen) • vormtechnieken (echo, imitatie, ostinaat)
			Eenvoudige grafisch of traditioneel genoteerde speelstukjes spelen

SLO Leerlijn Lezen en noteren/vastleggen

Groep 1 en 2	Groep 3 en 4	Groep 5 en 6	Groep 7 en 8
Het onderwijs speelt zich altijd af binnen situaties die betekenis hebben voor de kinderen	Het onderwijs speelt zich altijd af binnen situaties die betekenis hebben voor de kinderen	Het onderwijs speelt zich altijd af binnen situaties die betekenis hebben voor de kinderen	Het onderwijs speelt zich altijd af binnen situaties die betekenis hebben voor de kinderen
De geluiden/klanken van verschillende klankbronnen (bijvoorbeeld klankstaaf, triangel, fluit) grafisch noteren en spelen	De geluiden/klanken van verschillende klankbronnen (bijvoorbeeld klankstaaf, triangel, fluit) grafisch noteren en spelen	Grafisch vastleggen en spelen van korte-lange, hoge-lage, harde-zachte geluiden	Grafisch vastleggen en spelen van korte-lange, hoge-lage, harde-zachte geluiden met hun verschillende overgangen en combinaties (bijvoorbeeld een lang, hoog, zacht geluid dat langzaam zachter wordt)
	Korte-lange, hoge-lage, harde-zachte geluiden grafisch vastleggen en spelen	Klankstukjes ontwerpen waarin een bepaalde ontwikkeling plaats vindt van circa een minuut	Klankstukjes ontwerpen waarin een bepaalde ontwikkeling plaatsvindt van circa anderhalve minuut
	Grafisch vastleggen van herhalingen en contrasten	Kennismaken met de basisprincipes van traditionele notatie	Kennismaken met de basisprincipes van de traditionele notatie (vijflijnige notenbalk, vorm van de noten, plaats van de noten, vioolsleutel, meerstemmigheid)
	Klankstukjes ontwerpen van circa een minuut	Spelen van eenvoudige ritmes met kwart, halve en hele noten	Spelen van eenvoudige ritmes met kwart, halve en hele noten en de daarbij behorende rusten

SLO Leerlijn Bewegen

Groep 1 en 2	Groep 3 en 4	Groep 5 en 6	Groep 7 en 8
Bewegen bij - of naar aanleiding van (dans- en speel)liederen	Bewegen bij - of naar aanleiding van (dans- en speel)liederen	Bewegen bij - of naar aanleiding van (dans-) liederen	Bewegen bij - of naar aanleiding van (dans-) liederen
Met bewegingen uitbeelden van de muzikale aspecten van betekenisvolle situaties bij het luisteren naar muziek	Met bewegingen uitbeelden van de muzikale aspecten van betekenisvolle situaties bij het luisteren naar muziek	Met bewegingen uitbeelden van de muzikale aspecten van betekenisvolle situaties bij het luisteren naar muziek	Met bewegingen uitbeelden van de muzikale aspecten van betekenisvolle situaties bij het luisteren naar muziek
	Met bewegingen de vorm van liederen of muziekfragmenten weergeven	Bewegen op: <ul style="list-style-type: none"> • vormprincipes (herhalingen, contrasten) • vormeenheden (motieven, thema's, muzikale zinnen) • vormtechnieken (echo, imitatie, ostinaat) in liederen of muziekfragmenten 	Bewegen op: <ul style="list-style-type: none"> • vormprincipes (herhalingen, contrasten, variaties) • vormeenheden (motieven, thema's, muzikale zinnen) • vormtechnieken (echo, imitatie, ostinaat) in liederen of muziekfragmenten

SLO Leerlijn Componeren en improviseren

Groep 1 en 2	Groep 3 en 4	Groep 5 en 6	Groep 7 en 8
Korte klankbeelden spelen van betekenisvolle situaties	Klankbeelden ontwerpen en spelen van betekenisvolle situaties met stiltemomenten	Klankbeelden ontwerpen en spelen van betekenisvolle situaties met stiltemomenten en een bepaalde ontwikkeling	Klankbeelden van betekenisvolle situaties met stiltemomenten, een bepaalde ontwikkeling en herhalingen
Experimenteren met verschillende klankkleuren en bespeelmogelijkheden	Spelen van tegenstellingen: hard-zacht, hoog-laag, snel-langzaam	Spelen van tegenstellingen: hard-zacht, hoog-laag, snel-langzaam	Spelen van tegenstellingen en overgangen: hard-zacht, hoog-laag, snel-langzaam
Korte speelstukjes maken met herhalingen	Experimenteren met verschillende klankkleuren en bespeelmogelijkheden	Experimenteren met verschillende klankkleuren en bespeelmogelijkheden die passen bij het instrument	Experimenteren met verschillende klankkleuren en bespeelmogelijkheden die passen bij het instrument
		Speelstukjes ontwerpen en spelen met: <ul style="list-style-type: none"> • vormprincipes (herhalingen, contrasten) • vormeenheden (motieven, thema's, muzikale zinnen) • vormtechnieken (echo, imitatie, ostinaat) 	Speelstukjes ontwerpen en spelen met: <ul style="list-style-type: none"> • vormprincipes (herhalingen, contrasten) • vormeenheden (motieven, thema's, muzikale zinnen) • vormtechnieken (echo, imitatie, ostinaat)

SLO Leerlijn Dans

Betekenisvolle onderwerpen en thema's in EigenwijsNext

Groep 1 en 2	Groep 3 en 4	Groep 5 en 6	Groep 7 en 8
<p>Betekenisvolle onderwerpen en thema's uit de verschillende leergebieden en de directe belevingssfeer van de kinderen, bijvoorbeeld je eigen lijf, mensen, dieren, seizoenen, het weer, water, de zee, speelgoed, feest, sprookjes en verhalen, gedichten, prentenboeken, materiaal als inspiratiebron. De actuele belangstelling van kinderen voor specifieke spelletjes, tv programma's, enzovoort.</p>	<p>De onderwerpen van groep 1 en 2 komen weer aan de orde, maar dan op een ander niveau</p> <p>Nieuwe onderwerpen/thema's zijn bijvoorbeeld: beroepen, vervoermiddelen, op vakantie, verhalen, gedichten, liedteksten, oude dansspelletjes.</p>	<p>Onderwerpen en thema's uit wereldoriëntatie en kunst, bijvoorbeeld het menselijk lichaam, zintuigen, sport, reizen, machines, de krant, tijd, geschiedenis, kinderliteratuur, poëzie, verschillende dansstijlen uit heden, verleden en andere culturen, dans als beroep en danstheater.</p>	<p>Onderwerpen en thema's uit vorige groepen worden uitgediept.</p> <p>Nieuwe onderwerpen zijn bijvoorbeeld: danstrends, subcultuur, gevoelens, mode, kleding, dans als kunstvorm, dans en theateromgeving, muziekstijlen in relatie tot dans, de geschiedenis van dans.</p>

Gebruik van danselementen in EigenwijsNext

<p>Gebruik van de danselementen tijd, kracht, ruimte en bewegingskwaliteiten in dansexpressie en kinderdans:</p> <ul style="list-style-type: none"> • je verplaatsen in de ruimte • dansen op de plaats • dansen met het hele lichaam • dansen met afzonderlijke lichaamsdelen • dansen op verschillende soorten muziek • dansen en zingen • dansen als groep ieder voor zich • dansen in tweetallen • dansen in verschillende opstellingen (bijvoorbeeld kring, rij, slinger) 	<p>Gebruik van de danselementen tijd, kracht, ruimte en bewegingskwaliteiten in dansexpressie en kinderdans:</p> <ul style="list-style-type: none"> • variatie in manieren van je verplaatsen in de ruimte • tegenstellingen tussen dansen en stil staan • in lagen dansen (hoog/laag) • in verschillende richtingen dansen • verschillende vloerpatronen dansen • dansen in tweetallen en kleine groepjes • samen een kleine eigen dans maken 	<p>Bewust gebruik van de danselementen tijd, kracht, ruimte en bewegingskwaliteiten in dansexpressie en kinderdans:</p> <ul style="list-style-type: none"> • experimenteren met geïsoleerde en totaalbewegingen • experimenteren met tegenstellingen in tijd ruimte en kracht • experimenteren met bewegingskwaliteiten • tijdens het bewegen van laag veranderen (van hoog naar laag) • evenwicht en balans houden • dansen met bestaande en zelfbedachte passen • samen een kleine dans ontwerpen en presenteren in tweetallen of groepjes 	<p>Bewust gebruik van de danselementen tijd, kracht, ruimte en bewegingskwaliteiten in dansexpressie en kinderdans:</p> <ul style="list-style-type: none"> • leiden en volgen in tweetallen/groepjes • gelijktijdig dezelfde bewegingen dansen • dans opbouwen: begin, kern en einde • aandacht voor vormgevingselementen • passen en dansfiguren ontdekken, imiteren, herhalen • bestaande dansen gebruiken als inspiratiebron voor eigen dans • samen een eigen dansvoorstelling ontwerpen en presenteren
---	---	---	--

SLO Leerlijn Drama

Betekenisvolle onderwerpen en thema's in EigenwijsNext

Groep 1 en 2	Groep 3 en 4	Groep 5 en 6	Groep 7 en 8
<p>Betekenisvolle onderwerpen en thema's uit de verschillende leergebieden en de directe belevings sfeer van de kinderen, bijvoorbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mensen en dieren • seizoenen en het weer • feest • verhalen en sprookjes, prentenboeken en gedichtjes • televisieprogramma's • dagelijkse handelingen en specifieke locaties als winkel, dierentuin, paleis, enz. 	<p>De onderwerpen van groep 1 en 2 komen weer aan de orde, maar dan op een ander niveau.</p> <p>Nieuwe onderwerpen/ thema 's zijn bijvoorbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> • beroepen, vervoermiddelen, op vakantie, circus • op de foto, spelen met de vertelstoel, telefoneren, gebarentaal • spelen vanuit voorwerpen of decor 	<p>Onderwerpen en thema's uit wereldoriëntatie en kunst, bijvoorbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sport, reizen, avonturen, vriendschap, andere landen, andere tijden • media: de krant, tv programma's, reclame, journaal, internet • kinderliteratuur en kinderpoëzie • verschillende theaterstijlen in de eigen en andere culturen (zoals komedie, slapstick, cabaret, opera, poppen- en maskertheater, mime) 	<p>Onderwerpen en thema's uit vorige groepen worden uitgediept.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nieuwe onderwerpen zijn bijvoorbeeld: • gevoelens en beroemd zijn • subcultuur, mode en kleding • film en helden van het witte doek • theater als kunstvorm en theatervormgeving • de geschiedenis van het theater en thema's uit de klassieke oudheid en van Shakespeare

Gebruik van drama-elementen in EigenwijsNext

<p>inhoud voor groep 1/2 in combinatie met spel-elementen, bijvoorbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rollenspel • (vertel)pantomime • tableau vivant • teacher in role • spel met materialen • associatiespel, klankspelen zintuigspelletjes • toneelspel 	<p>inhoud voor groep 3/4 als groep 1/2 + in combinatie met spel-elementen, bijvoorbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pantomime/tableau vivant • spiegelspel • dialoogspeel • improvisatiespel • afspreekspel • poppen- en schimmenspel • toneelspel 	<p>inhoud voor groep 5/6 als groep 3/4 + in combinatie met spel-elementen, bijvoorbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> • inspringspel • hoorspel • toneelspel 	<p>inhoud voor groep 7/8 als groep 5/6 + in combinatie met spel-elementen, bijvoorbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> • voordracht • toneelspel
--	--	--	--

SLO Leerlijn Beeldende vorming

Betekenisvolle onderwerpen en thema's in EigenwijsNext

Groep 1 en 2	Groep 3 en 4	Groep 5 en 6	Groep 7 en 8
betekenisvolle onderwerpen voor beeldende werkstukken uit de directe belevings sfeer van de kinderen, bijvoorbeeld mensen, dieren, figuren uit verhalen, thuis, de natuur, feest, seizoenen, kleding, speelgoed, gebouwen, voertuigen, eten, gebruiksvoorwerpen, maskers	<p>als groep 1/2 + de onderwerpen uit groep 1 en 2 komen soms weer aan de orde, maar dan op een ander niveau</p> <p>ook wordt aandacht besteed aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • het verbeelden van de gerichte waarneming • symbolen en logo's • decoraties en versieren van details 	<p>als groep 3/4 + de onderwerpen uit de vorige groepen komen weer aan de orde, maar de kinderen komen ook in aanraking met nieuwe elementen waar beelden een specifieke rol hebben:</p> <ul style="list-style-type: none"> • onderwerpen uit wereldoriëntatie als inspiratiebron voor beeldend werk • beeldende kunst • cultureel erfgoed • hedendaagse beeldcultuur • interieurs • mode • vormgegeven omgeving 	<p>als groep 5/6 + de onderwerpen uit de vorige groepen komen weer opnieuw aan de orde, maar er zijn ook nieuwe beeldende thema's als:</p> <ul style="list-style-type: none"> • voorwerpen of voertuigen waarin beeldende vormgeving en techniek samenkomen • decors, kostuums en affiches • de inrichting van een tentoonstelling • design en industriële vormgeving • de stijl van een kunstenaar

Textuur

verschillen in textuur (ruw, glad, zacht)	verschillen in textuur (ruw, glad, zacht)	verschillen in textuur (ruw, glad, zacht)	verschillen in textuur (ruw, glad, zacht)
---	---	---	---

Compositie

groeperen op vorm, kleur, textuur	groeperen op vorm, kleur, textuur	groeperen op vorm, kleur, textuur	groeperen op vorm, kleur, textuur
-----------------------------------	-----------------------------------	-----------------------------------	-----------------------------------

Materiaal/techniek

De mogelijkheden van materiaal en techniek komen binnen de context van betekenisvolle onderwerpen aan de orde en hierbij is aandacht voor goed en veilig gebruik van materiaal en gereedschap.

Tekenen

tekenen met potlood, kleurpotlood, viltstift, waskrijt en bordkrijt	tekenen met potlood, kleurpotlood, viltstift, waskrijt en bordkrijt	tekenen met potlood, kleurpotlood, viltstift, waskrijt en bordkrijt	tekenen met potlood, kleurpotlood, viltstift, waskrijt en bordkrijt
---	---	---	---

Schilderen

schildereerf en gekleurde inkt	schilderen met vingerverf, plakkaatverf en gekleurde inkt	schilderen met vingerverf, plakkaatverf en gekleurde inkt	schilderen met vingerverf, plakkaatverf en gekleurde inkt
--------------------------------	---	---	---

Drukken

stempelen met aardappels, kurken en werken met sjablonen	stempelen met aardappels, kurken en werken met sjablonen	stempelen met aardappels, kurken en werken met sjablonen	stempelen met aardappels, kurken en werken met sjablonen
--	--	--	--

Collages maken

knippen, scheuren en plakken met verschillende soorten papier, waaronder zijdevloei en sitspapier	knippen, scheuren en plakken met verschillende soorten papier, waaronder zijdevloei en sitspapier	knippen, scheuren en plakken met verschillende soorten papier, waaronder zijdevloei en sitspapier	knippen, scheuren en plakken met verschillende soorten papier, waaronder zijdevloei en sitspapier
---	---	---	---

Werken met textiel

<ul style="list-style-type: none"> • repen knippen van textiel • rijgen met naald en draad (rietjes en kralen) 	<ul style="list-style-type: none"> • vormen knippen van textiel • weven, vlechten, omwikkelen en knopen met draden en stroken van textiel 	<ul style="list-style-type: none"> • lapjes vastrijgen op een ondergrond 	<ul style="list-style-type: none"> • (toneel)kleding maken en andere toegepaste vormgeving • appliceren, borduren en haken
--	---	---	--

Ruimtelijk construeren

<ul style="list-style-type: none"> • werken met kosteloos materiaal • bouwen met blokken • werken met constructiemateriaal 	<ul style="list-style-type: none"> • constructie- en verbindingstechnieken met papier en kosteloos materiaal (lijmen met gebruik van plakranden, inknippen en inschuiven, splitpennen en tape gebruiken) • bewegende objecten van constructiemateriaal 	<ul style="list-style-type: none"> • snijden en ritsen van papier en karton • houtbewerking (spijkeren, zagen en schuren) • bouwen van maquettes 	<ul style="list-style-type: none"> • verbinden van hout, metaal en kunststof (lijmen, schroeven, solderen) • constructies als scharnieren, schuiven en draaien
---	--	---	--

Werken met plastisch materiaal

<ul style="list-style-type: none">• boetseren met plastische materialen, plasticine, natuursklei en brooddeeg• spelen met zand en water	boetseren uit één stuk (lichaamsvormen van mens en dier, voorwerpen als potjes en vaasjes)	<ul style="list-style-type: none">• textuur aanbrengen in klei• werken met platen en ringen van klei• werken met papiermaché	met klei de karakteristieke houding van mensen en dieren aangeven door buiging van romp en ledematen
--	--	--	--

Werken met digitale media

<ul style="list-style-type: none">• (digitale) foto's maken• op de computer werken met eenvoudige tekenprogramma's	<ul style="list-style-type: none">• (digitale) foto's maken• op de computer werken met eenvoudige tekenprogramma's	een gebeurtenis vastleggen met foto's of video	een multimediaspresentatie maken
---	---	--	----------------------------------